

AKSARAY ZİNCİRİYE MEDRESESİ

İbrahim KUTLU*

Öz

Zinciriye Medresesi, kısa bir sürede olsa bölgeye hâkim olan Karamanoğulları döneminde Sultan Mirza Halil Bey döneminde 1337 tarihinde Aksaray’da inşa edildiği düşünülmektedir. Medrese varlığını zengin vakıf gelirleriyle sürdürebilmiştir. Medresenin gelirleri XVI.yüzyılın ilk çeyreğinde azalmış olsa da bu yüzyılın sonlarında tekrar yükselmiştir. Vakıf gelirlerinde görülen gerilemenin evkaf defterlerinden tespit edilen iki ana nedeni olabilir. Bunlardan birisi bu yıllarda meydana gelen kuraklık ve kıtlığa bağlı olarak gerçekleşen hububat üretimindeki düşüş ve nüfustaki azalmalardır. Osmanlı Devleti’nin son dönemlerine kadar faaliyetini sürdüren medrese 1940 yılında hapishane olarak kullanılmaya başlanmıştır.1969 yılında Niğde valiliğine bağlı müze olarak faaliyete geçmiş, 1985 yılında Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından restore edilerek Aksaray Müzesi olarak ziyaretçilerin hizmetine açılmıştır.1996 yılında Aksaray’da yeni bir müze binası yapılarak buradaki eserler bu yeni müze binasına taşınmıştır. 1997 yılında Zinciriye Medresesi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından aslına uygun olarak restore edilmiş ve bir süre eğlence mekânı olarak kullanılmış ancak şimdilerde boş durmaktadır. Kültür ve sanat faaliyetleri açısından son derece gerilerde olan Aksaray ilinde Zinciriye Medresesi çok güzel bir kültür ve sanat merkezi yapılabilir. Bu konuda şehrin ileri gelenlerinin adım atması gerekiyor.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Zinciriye Medresesi, Medrese, Vakfiye, Müderis, Muid, Karamanoğulları

Absract

Aksaray Zinciriye Madrasa

Even a short period of time which is made in the province of Aksaray Zinciriye Madrasa of Sultan ruled the area in which the sons of Karaman was built in 1337 by Mirza Halil Bey. Incomes in the rich foundation in surviving the presence of the madrasa. XVI of the madrasa revenues. Although the first quarter of the century, decreased at the end of this century has increased again.Foundation’s revenue in the two main reasons for the decline in the title deed books can be found. One of them occurred in

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, e- meil: kutlu.68@hotmail.com

these years of drought and famine which was connected to the decline in grain production and the reductions in population. Madrasa continued to function until the last periods of the Ottoman Empire in 1940 and used as a prison as a museum connected to the governor of Nigde in started. 1969 started operations, the General Directorate of Antiquities and Museums in 1985, was restored by the visitors as the Museum of Aksaray Aksaray in the service of a new museum in açılmıştır.1996 that the works done here in this building was moved to the new museum building. Zinciriye Theological School in 1997 by the General Directorate of Foundations was restored and opened to the faithful.

Keywords: *Aksaray, Zinciriye Madrasa, Madrasa, stututes, professors, muid, Karamansons.*

Giriş

Bu makalede, Medresenin banisinin kesin olmamasına rağmen iktidarda kaldığı tarihlere rastlayan Karamanoğulları'ndan Bedr-üd -din Mahmut'un oğlu Şuca-ed-din Sultan Mirza Halil Bey 1333 – 1340 tarafından 1337 tarihinde Aksaray'da inşaa edildiği düşünülen Zinciriye Medresesi ele alınmaktadır. Medresenin taç kapısının üst kısmındaki portal kemerinin üzerinde iki kabara arasında yer alan Kur'an-ı Kerim'in Enfal suresinin 51.Ayetinin bir bölümü yer almaktadır. Bu bölüm ebced hesabına göre 738 H./ 1337 M.yılına vermektedir (Tekindağ: 321), (Ethem 1327:704), (Konyalı 1967:716) (Tekindağ1947:47). Medresenin mimari ve süsleme özelliklerinden dolayı, Karamanoğlu II. İbrahim bey döneminde (1424 -1464) yapıldığı ileri sürülmektedir (Aslanapa, Diez ve Koman 1950: 177), (Kuran VIII: 220), (Ünal 1982: 14). Zinciriye Medresesi mimari özellikleri ve sanat tarihi açısından çok sayıda müellifin ve araştırmacının çalışmasına konu olmuştur. (Çetintürk1986), (Görür 1991),(Karaca1946), (Sözen1972), (Çiftçioğlu 2001), (Görür 2006), (Konyalı 1974), (Kuban 2006), (Şikari 2005), (Hüsnü 1928), (Kuran VIII: 219 -222).

Medresenin banisi konusunda farklı görüşler vardır. Bazı araştırmacılara göre Zinciriye Medresesini yaptıran 1326 – 1339 yılları arasında Aksaray'a hâkim olduğu ileri sürülen Karaman oğlu Yahşi Bey'dir (Gabriel1962:76), (Doğan 2006: 139). Ancak kaynakların verdiği bilgiler arasında uyumsuzlukların olduğu görülmektedir. Öyle ki Yahşi Bey 1306 – 1331 tarihleri arasında Konya'da Karamanoğulları Beyliği'nin başında bulunuyordu (Sözen1970:34), (Yetkin1986:133). Bu nedenle Yahşi Bey'in medresenin banisi olduğu düşünülemez. Zinciriye Medrese'nin Karaman oğlu Bedr- üd-din Mahmut'un

oğlu Şuca-ed-din Mirza Halil Bey zamanında yaptırıldığı muhtemeldir. Bazı kaynaklara göre I.İbrahim 733H./1332-1333 M. yılında kardeşi lehine beylik yöneticiliğinden vazgeçtiği ifade edilmektedir. Mirza Halil Bey’inde tahminen 17 yıl kadar Aksaray’da hâkimiyet sürdürdüğü ileri sürülmektedir (Tekindağ 1947:320). Zinciriye Medresesi’nin Mirza Halil Bey tarafından yaptırıldığına dair bir delil de 745 H./1345 M. Mirza Halil bey adına düzenlenmiş vakfiye’dir (Tekindağ1947:316 – 330). Vakfiye’nin içeriği iyi incelendiğinde medrese hakkında bazı bilgilere ulaşılabilmektedir. Zinciriye Medresesi yaptırıldığı zaman Mirza Halil Bey’in kardeşi Baha- ed- din Musa Bey 740 H./1339–40M. yılında Ermenek’te Tol Medreseyi yaptırmıştır (Konyalı1967:716). Birçok çalışmada Zinciriye Medresesi’nden bahsedilmesi, medresenin mimari, sanat tarihi ve eğitim - öğretim tarihi açısından önemini ortaya koymaktadır. Biz bu çalışmamızda, medresenin mimari özellikleri, vakfiyesi, görevleri, eğitim – öğretim faaliyetleri ve medresenin gelirleri üzerinde durduk.

Medrese kaynaklarda farklı isimlerle anılmıştır. Bu isimlerden bazıları şunlardır; Aksaray İbrahim Bey medresesi, Medrese-i Tal, At Medresesi, Zencirli Medrese, Aksaray Karamanoğlu Medresesi (Ethem:704), (Tekindağ:321), (Tekindağ1947:47). Ak Medrese, Karamanoğlu İbrahim Bey Medresesi (Sözen1970:34), (Ünal 1982:26), İncirli Medrese, Zencirli Kuyu Medresesi ve Medrese-i Müselsele (Konyalı 1974:1334 -1335) gibi isimlerle anılmıştır. Günümüzde ve yaygın olarak Zinciriye Medresesi adıyla anılmaktadır (Sarre1896:94). Osmanlı resmi kayıtlarında ise “Aksaray’da vaki İncirli namı diğer Zencirli Medresesi” şeklinde geçmektedir (TTD 584: 80a). Medreseye Zinciriye adını verilmesi Taç kapısının kemerine at, eşek ve deve gibi hayvanların girmelerini önlemek için asılan zincirlerden dolayıdır (Konyalı 1974: 1334 -1335), (Hüsnu 1928: 53), (Aslanapa – Diez 1950: 177), (Taeschner 1960: 312), (Gabriel 1962: 73), (Kuran VIII: 219), (Sözen 1970: 34), (Yetkin 1986: 133), (Ünal 1982: 14- 42), (Aslanapa 1984: 203).

Zinciriye Medresesi, plan olarak Konya’da H.640 M.1243 yılında Bedred-din Muslih tarafından yaptırılan Muslıhiye(Sırçalı) Medresenin planına yakındır. Söz konusu medrese düzgün olmayan dikdörtgen planlı olup açık avlulu, az meyilli bir arazi üzerinde, yapı malzemesi olarak kesme taş, moloz taş, tuğla ve demir kullanılan, dört eyvanlı ve tek katlı medreseler grubunda incelenmektedir. Medrese toplam 14 mekândan oluşmaktadır(Şekil:1). Doğuya bakan giriş kapısı süslemelerinde Selçuklu geleneği hâkimdir (Konyalı 1974: 1335), (Fotoğraf:1). Sekiz odalı olan medresenin odalarından ikisi kubbe di-

ğerleri beşik tonoz örtülüdür. Moloz taş örgü malzemesi olarak duvarlarda; demir, kapı ve camekânda; kesme taş kaplama malzemesi olarak duvar, cephe, taşıyıcısı, bağlayıcı ve örtü sisteminin dışında; tuğla ise örtü ve geçiş sistemlerinde kullanılmıştır (Konyalı 1974: 1345), (Ünal 1982: 26 vd.), (Oktay Aslanapa 1984: 203), (Aslanapa – Diez – M. Koman 1950: 22), (Fotoğraf: 2).

Mimarî belli olmayan Zinciriye Medresesi'nin portalı çok ince bir taş işçiliği ile örgü motifleri, geometrik yıldızlar ve içerisine besmele, İhlâs suresi ve Enfal suresinin 51. Ayetiyle bezenerek, Selçuklu cephe portallerinin karelerini yansıtmaktadır. Yüksek duvarları ile dışarıdan kaleyi andıran görünümüne sahiptir. Duvarlarının üzerinde taş mazgallar bulunmaktadır(Fotoğraf:3). Giriş avlusunun ekseninde sivri kemerli bir taç kapı ile içerisine girilen iki kubbeli dersane bölümü bulunmaktadır. Sivri kemerler ile eyvanlar birbirlerine bağlanmıştır. Eyvanların üzerinde Selçuklu üslubunda bitkisel motifler bulunmaktadır. Bunlardan mihrap yönündeki eyvanın cephesi geometrik, taş oyma motifleriyle bezenmiştir. Zinciriye Medresesi'nde mozaik kakma çinilerinin izleri de görülmektedir (Görür 1991: 120), (Fotoğraf: 4).

Anadolu'da Karaman oğulları ile memlukların yaklaşık iki yüz yıl süren siyasi ve ticari ilişkilerinin yanı sıra, Karaman oğulları Beyliği'nin başkentleri Ermenek, Karaman, Konya, Niğde ve Aksaray'daki yapılarında buna Zinciriye Medresesi'ni de dâhil edebiliriz, Memluklu etkisi görülmektedir. Karaman oğulları – Memluklu sanatı, özellikle mimari öğeleri, malzeme – teknik ve bezeme açısından ortak özellikler yansıtmaktadır. İki kültür arasındaki etkileşim taç kapı, pencere, minare, mihrap, niş, kemer, kubbe ve külah gibi elemanların kurgusu ile malzeme ve süslemesinde okunabilmektedir. Yapılarda çoğunlukla taş, bazı mihraplar ile kapı ve pencere köşeliklerinde çini süsleme görülür (Doğan 2006: 131-149), (Fotoğraf: 5).

Karamanoğulları döneminde yapıldığı kesin olan Aksaray'daki Zinciriye Medresesi'nin giriş ve ana eyvanının kemer köşelikleri birbirlerine düğümlenen geçme motifleriyle bezenmiştir(Fotoğraf:6). Özellikle ana eyvanın kemer köşeliğini sınırlayan silmeler kemerin kilit taşı üzerinde düğümlenmektedir. Kemer köşeliğindeki kabaranın çevresinde altıgene dönüşerek devam eden bu silmeler yatay ve dikey olarak eklenen büyük ve küçük daireler ile damla biçimli madalyonu kuşatarak geçme motifleri oluşturur. Daha çok birbirlerine düğümlenen daire ve yarım dairelerle biçimlenen bu geçmeler Suriye ve Mısır'da özellikle Zengi, Eyyubi ve memluklu dönemlerinde yaygın olan ve en çok tercih edilen bezemelerdir. Kahire'deki Nasır Hasan Medrese-

si(1350-1357) ve Halep Mankalibuga As –Samsi Cami (1362-1363) mihrapları düğüm ve geçme motifli bezemeleri bu örnekler arasındadır. Araştırmacılarından E.Herzfeld (1943-57) Zengi döneminde özellikle Halep'te bulunan neccarların ve abanoz ustalarının varlığına işaret ederek karbasiye/kırlanğış geçme olarak adlandırılan işleri yapan ustaların çok ünlü olduklarını belirtmektedir. Ayrıca XIII. yüzyılda Anadolu'da çalışan ve adı bilinen bu sanatçıların çoğunun Halepli olduğu bilinmektedir (Doğan 2006:138).O halde henüz mimarını belirleyemediğimiz Zinciriye Medresesi'nin mimarı belki de bir Halepli mimar olabilir yargısına varılabilir.

Karamanoğulları ile Memluklar'ın yaklaşık 200 yıllık süreç içindeki siyasi ilişkilerinin varlığı düşünüldüğünde; Karamanlı idarecilerin Memluklu sultanlarına tabi olması, adına hutbe okutup, sikke bastırmaları, Karaman Bey'i Musa Bey'in Kahire'ye gitmesi, karşılıklı elçi gönderilmesi ile siyasi ve sosyal ilişkiler kurulmuştur. Bu ilişkiler neticesinde Ermenek, Karaman, Konya, Niğde ve Aksaray gibi yerleşimlerde Memluk sanatını tanıyan ve seven Karamanoğulları inşa ettirdikleri yapılarda Memluk etkisinin varlığı doğal bir sonuçtur. Zinciriye Medresesi planı, mimari özellikleri ile tipik bir Karamanoğulları yapısı olduğunu göstermektedir.

Aksaray'da mimari açıdan bir başka örneği olmayan Zinciriye Medresesi de, diğer Karamanlı ve Selçuklu Medreseleri gibi varlığını medrese banisi tarafından tesis edilen vakıflarla sürdürmüştür (Yetkin 1986: 133), (Görür 1991: 115 -116), (Gabriel 1962:73). Dönemin medreseleri gibi (Yediyıldız İA. XIII: 153),(Cansel XX, 1988: 321), (Berki 1941: 40 – 45). Bu medresede verilen eğitim parasız olup, öğrencilerin yiyecek, yatacak ve harçlık masrafı vakıf gelirlerinden karşılanmıştır (Akyüz 1994: 42 vd). Zinciriye Medresesi'nin, Anadolu Muhasebe Kalemi'nde vakıfların günlük ve altı aylık masraflarının belirtildiği; biri tarihsiz diğeri de 1690 tarihli olmak üzere iki defterde kaydı bulunmaktadır (BOA 7640: 6), (VAD 1134: 92b), (TK 564: 64), (TK 565,17).

Zinciriye Medresesi'nde 1918 yılına kadar eğitim-öğretim yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. 1918 yılından sonra hapishane (cezaevi) olarak kullanılmıştır(Sözen 1970: 34), (Konyalı 1974: 1338),(Fotoğraf:7). Hapishane olarak kullanılırken medresenin mekânları arasında bazı ek duvarlarla değişiklikler yapılmıştır. Hapishanenin buradan taşınmasından sonra medrese iyice bakımsız hale gelmiş, içi ve dışı atılan çöplerle dolmuştur (Konyalı1974:1338), (Görür 1991:74) (Çiftçioğlu2001:110) Aksaray Abidelerini Ko-

ruma Değerlendirme Derneği'nin girişimleri sonucu Aksaray Belediyesi'ne medrese temizletilmiş, Milli Eğitim Bakanlığıda Medrese'yi restore ettirmiştir. Medresenin kuzeyindeki odaları ile elips kubbe ve batıdaki büyük eyvan, orjinaline uygun olarak onarılmıştır.1973 yılında medrese Aksaray Abidelelerini Koruma Derneği'nin çabalarıyla Müze'ye dönüştürülmüştür (Konyalı 1974: 1362).

2006 yılında Aksaray'da yeni bir Müze binası yapılmış ve burada ki tarihi eserler yeni yapılan müzeye taşınmıştır. 2006 ve 2009 yılları arasında Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü Zinciriye Medresesi'ni aslına uygun olarak restore ettirmiştir. 2009 yılında Zinciriye Medresesi özel bir firmaya kiraya verilmiş bir süre eğlence merkezi olarak kullanılmıştır. Bu makaleyi kaleme aldığımız sıralarda Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü ile Aksaray Belediyesi arasında yapılan bir sözleşmeye göre Zinciriye Medresesi'nin işletim hakkı Aksaray Belediyesi'ne devredilmiştir. Aksaray Belediyesi'nden talebimiz bu eşsiz ilim ve sanat şaheserinin aslına uygun olarak kültür ve sanat merkezi haline getirilmesidir.

Bir Eğitim – Öğretim Kurumu olarak Aksaray Zinciriye Medresesi

a) Vakfiyesi

Osmanlı Arşivi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivlerinde yaptığımız araştırmalarda medreseye ait müstakil bir vakfiye ye ne yazık ki rastlayamadık. Kanaatimize göre bu medresenin de bir vakfiyesi vardı mutlaka çünkü Karamanoğulları sultanları yaptırdıkları vakıf eserlerine taş kitabe koydurmuşlardır. Buna delil olarak Aksaray'da Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından yaptırılan Ulu Camii ve Musa Bey'in Ermenek Tol Medresesi gösterilebilir (Konyalı 1974: 1346, 1347). Karamanoğlu İbrahim Bey 1432'de Karaman'da İmaret Medresesi denen ve mescit, medrese, imaret, Dar'ül Kurra'dan oluşan bir külliye meydana getirmiş hazırlattığı vakfiye ye göre burada 12 ehil kişi Kur'an okuyacak ve öğretecek şeklinde karar almıştır (Konyalı 1974: 1348), (Gök 2008: 111-122).

Zinciriye Medresesi'nin içerisinde bulunan Dinkoz(Tinkoz) babaya ait olduğu söylenen mezarın başına dikilen mezar taşının medresenin vakfiyesi olma ihtimali vardır (Konyalı 1974: 1346-1348). Bahsi geçen bu mezar taşının üzerindeki yazıların bazı bölümleri silinmiş durumdadır. Sadece taşın sol köşesinin üç satırının şu son kelimeleri kalmıştır; ” Vakfedilen şeyin gelirinin

İlgililer arasında eşit olarak bölüşülmesi “ ibaresi çıkıyor. Söz konusu vakfiyenin tarih kısmı ise tam okunamamaktadır. Okunduğu kadarıyla bu tarihlerde H.722 veya 752 tarihini göstermektedir.

Bu açıklamalardan sonra evkaf tahrirlerinde bu vakfiye ye atıf ve alıntılarının yapıldığını görüyoruz. Bunlardan birincisi 881 H./1476 – 77 M. Tarihli Fatih Sultan Mehmet adına Aksaray vakıflarını tespit eden evkaf tahririnde yer almakta olup aynen şöyledir: “ *Vakf- i medrese-i zincirli der nefis- i Aksera tedris der tasarruf – i Mehmet Çelebi bi – hükm- i Sultan.*” Bu ibarenin üstünde Karamanoğulları devrinde ki vakıf şartlarının yürürlükte olduğu kaydını görmekteyiz (TK 564: 64). Tahrir kayıtlarına göre; H.881/M.1476 tarihli olduğu bildirilen vakfiye de adı geçen Mehmet Çelebi’nin Aksaray kadısı olma ihtimali vardır. Çünkü vakıfların tasarruf hakkının kadılarına verildiği bilinmektedir. Vakfiyede medresenin vakıfları isim, mevki ve nakit getirisi, ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Neticede bu medrese akarının nasıl tasarruf edileceği açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre gelirler öncelikli olarak medresenin tamir ve rekabesine¹ (Berki 1966: 46) harcanacaktır. Bütün bu açıklamalardan medresenin bina olarak ayakta kalması hedeflenmiş, sıra kurum içerisinde yürütülmesi istenen eğitim faaliyetlerini düzenlemeye gelmiştir.

b) Görevlileri

Medresede eğitim – öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi şüphesiz müderris, müd, imam ve mütevellî gibi görevliler ile medrese talebeleriyle mümkün olmaktadır. Zinciriye medresenin adı geçen görevli ve öğrencilerinin harcamaları için alacakları yevmiye açıklanmıştır. Müderris yaptığı görevin karşılığında 25, her öğrencinin yevmiyesi 5, mütevellilik ve tahsildarlık yevmiyesi 2 akçedir (TTD 584: 80a)

Birçok telif eser Cemal- üd-din-i Aksarayı’ nin Zinciriye Medresesi’nde müderrislik yaptığından bahsederse de bunu kanıtlayacak ciddi bir kaynağın olduğunu söyleyemeyiz (Konyalı 1974: 1355 – 1368), (Hüsnu 1928: 54). Tahrir defterlerinde medresedeki görevlilerle ilgili bazı verilere de rastlanmaktadır. H.906/M.1500 yılında Padişah II. Bayezid’in fermanıyla Medresenin tasarrufu Hayrettin’e verilmiştir (TTD: 17a). Bir belgeye göre H.10907/ M.1679 -1680 tarihinde vakfın mütevelliliğine Mustafa atanmıştır(BOA, EVD: 17608; 2a), (Topal 2009).

¹ Rekabe, vakfın hasadını vakfın kendisine ulaştırmak demektir

Zinciriye Medresesi'ndeki atamalarla ilgili bir başka H.1104/ M.1692 -1693 tarihli kayda göre ise medreseye mütevellî olarak görevlendirilen Ahmet'in zimmetine para geçirdiğinden söz edilmektedir (VAD 1140: 20b). Ahmet tarafından bu görevin suistimal edilmesinden sonra vakfın mütevellîliği görevi Mahmut'a verilmiştir. H.1112/ M.1700' de bu görevin bir akçe ile Cabi Aliye verildiğini görmekteyiz. Ancak Cabi Ali'nin bu görevi kendi isteğiyle, oğlu Mehmet'e bıraktığı ortaya çıkmaktadır (VAD1134: 92b), (TTD 584: 80a). H.1146/ M.1733 tarihli bir belgede, Öreke – suyu ve Akhisar karyelerinde yapılan ziraatın salyanelerini toplama, 25 akçe ile müderrisi ve iki akçe ile tevliyet ve cibayet görevleri Saray-ı Atik teberdarlığı emektarlarından Ahmet Efendi'ye verilmiştir. Ahmet Efendi'de olan müderrislik görevinin Mustafa Mısri'ye geçtiğini görmekteyiz. Mustafa Mısri talebelere ait 25 akçelik karye salyanelerini bir şekilde zimmetine geçirdiği gerekçesiyle daha önce ki müderris Ahmet Efendi tarafından kadıya şikâyetinde bulunulmuştur (BOA: 5521a). H.1146/M.1733 tarihli aynı belge de, 20 seneden fazla bir zamandır medresenin müderrisi ve mütevellisi olan Mevlana Ahmet H.1128 /1715 -1716 'da ölmüş yerine oğlu Müftüzade Mehmet geçmesi gerekirken, Müftüzade Mehmet görevleri kendi üzerine berat ettirmek için İstanbul'a gitmekte olduğu sırada, Mustafa Mısri daha önce davranarak İstanbul'a gelmiş ve bu görevleri beratlarıyla birlikte almıştır. Fakat kısa bir süre sonra bu görevlerin Mustafa Mısri'den alındığı ve H.1128 /M.1716'da Osman adında bir müderrise verildiği ancak Mustafa Mısri'nin bu görevleri geri almayı başardığını ve bu görevleri kendi oğulları Ahmet ve Seyyid Molla Feyzullah'a bıraktığına dair ve Müftüzade Mehmet'in durumu kadı'ya bildiren arzı vardır (TTD 584: 8a), (BOA: 5521b).

H.1152 /M.1739 tarihli bir başka belgede ise Zinciriye Medresesi'nin müderrislik görevinin Hamza adında bir müderrise verildiğini ancak onun da ölmesi üzerine oğlu Mustafa 'ya verildiğini görmekteyiz (BOA: 5664). Zinciriye Medresesi'nde eğitim – öğretim faaliyetlerinin aralıksız sürdürüldüğünü görmekteyiz. Müderris², muid, mütevellî ve imam gibi görevliler düzenli olarak tayin edilmiştir. Zira H.1207 /M.1793 tarihinde Medresenin mütevellîliği görevinde olan Mustafa vefat edince yerine oğulları Ahmet ve Mehmet bu göreve getirilmiştir (BOA: 4126). H.1211 /M.1796' da Zinciriye Medresesinin Müderrislik görevi Mustafa adında bir müderrise verilmiş ancak o da vefat edince bu görev Ebu Müslim Şemi'ye verilmiştir (BOA: 2031).

2 Medreselerde talebeyi okutanlara müderris, onların yardımcılara ise muid denilmektedir. Bkz. (Akyüz 1994 :78)

H.1219/M.1804'te Zinciriye Medresesinin Müderrisi Abdullah Nuri'dir. O da vefat edince yerine oğlu Abdurrahman atanmıştır (BOA: 1713). H.1223 /M.1808 'de Müderris ve Mütevelli olan Mustafa bu görevi kendi isteğiyle oğulları Ahmet ve Mehmet'e bırakmış, ancak bu kardeşler bu görevleri Abdullah isimli bir müderrise devretmişlerdir. Fakat Mehmet kendi hissesine düşen müderrislik görevini Abdullah'tan geri almak istemiş ancak bu durum ehl-i vukufun şahadetleriyle hisse Abdullah'ta kalmıştır. Ancak Abdullah bu görev için yetersiz bulunarak bu görev H.1239/M.1824'te Ali, Hüseyin ve Mustafa'ya verilmiştir (BOA: 5134).

Zinciriye Medresesi'ne müderris, muid, imam ve mütevelli atamaları XIX ve XX. yüzyılda da aralıksız yapılmıştır. H.1253/M.1837 yılında Zinciriye Medresesi müderrisi Hamza halifedir. Bu görevi 1255H./1839 tarihine kadar sürdürmüştür. H.1255 /M.1839 tarihinde müderris olan Mustafa'nın liyakatsiz ve müderrislikte yetersiz olmasından dolayı, bu görevin kendisine verilmesi için talepte bulunan Mahmut'un bu konuda kadıya arzı vardır (BOA: 2759).H.1255/M.1839 tarihinde Zinciriye Medresesi'nin müderrisi Seyyid İbrahim oğlu Seyyid Hasan Şükrü olduğunu bir beratla öğretmekteyiz. (Konyalı 1974: 1372). H.1271 /M.1855 'te Zinciriye Medresesinin müderrisi Mustafa iken Hasan şükrünün buna itirazı olmuş ancak kabul edilmemiştir (BOA: 38). H.1271/ M.1855'te Zinciriye Medresesi müderrisliğine Kara Şeyh Mehmet Efendi Zade Hüseyin atanmıştır (BOA: 38). H.1295 /M.1880 'de Zinciriye Medresesi müderrisliği görevine Mustafa Fahrettin atanmıştır (VAD 149: 270 sıra.3323). H.1312 /M.1895' te Zinciriye Medresesi görevinde İbrahim Hilmi'nin oğlu Mehmet Cemalettin bulunmaktadır (VAD 149: 270, Sıra no.3323). H.1323 / M.1905' te İbrahim Hilmi'nin oğlu Mehmet Cemalettin vefat edince müderrislik görevi amcası Mehmet'e geçmiş, H.1331/M.1912 tarihinde Zinciriye Medresesi müderrislik görevi Mustafa Fahrettin'in kardeşi Yusuf Nizamettin'e geçmiştir (VAD 149: 270, Sıra no.3323), (VAD 149: 270 sıra no: 3325).

Zinciriye Medresesi'nin son müderrisininin İkinci Mehmet Efendi olduğu ve onunda Rumi 1340 /M.1924 yılında vefat ettiği öğrenilmektedir (İ.Çiftçioğlu 2001: 100). Faruk Zeki Perek," Büyük Devrim Çağında Aksaray 1910 -1930 " adlı eserinde çocukluğunda Aksaray'da dört tane medrese olduğunu bunlardan hiç birinin, Zinciriye Medresesi de dâhil faaliyette olmadığını, Kendin den öncekilerinde medrese eğitimi için Konya ve İstanbul'a gittiklerini ifade etmektedir (Perek 1998, :10). Buradan da şöyle bir yargıya

ulaşılabilir, Aksaray Medreselerinde eğitim – öğretim faaliyeti XIX. yüzyılın sonlarında sona erdiği tahmin edilmektedir.

c) Eğitim – Öğretim Faaliyetleri:

Aksaray Zinciriye Medresesi vakfiyesinde müderrisin hangi dersleri okutacağına dair her hangi bir kayıt mevcut değildir. Ancak Aksaray’da bulunan Osman Turan’a göre II. Kılıç Arslan (1156 -1192) döneminde (Osman: 48) İ.Hakkı Konyalı’ya göre ise Danişmentli Yağlıbasan oğlu Melik Muzafferdin Mahmut (Konyalı 1974: 1356) tarafından yaptırıldığı söylenen Muzafferiye Medresesi vakfiyesi’nde müderrislerin eski müderrisler gibi maaşını Evkaf-ı Hâsılât’tan alması, medresenin müteveli, mülazım, muhassıl ve talebesinin Seraceddin Ahmed’i bu tevki-i hümayuna göre medresenin müderrisi bilerek ona hürmetlerini artırmaları emredilmektedir (Çay 1984: 107).

Karamanlı medreselerinin genelinde dini ilimlerin yoğunluk kazandığı göz önünde bulundurulacak olursa, Aksaray Zinciriye Medresesinde de dini ve akli ilimlerin okutulduğunu söylemek mümkündür. Ancak Zinciriye Medresesi’nde hangi derslerin okutulduğuna dair bir bilgi yoktur. Örneğin Konya Karatay Medresesi Vakfiyesinde; tefsir, hadis, usul, furu, hilaf ilimlerinde liyakatli hareket edilmesi şartının belirtilmiş olması (Çaycı: 91), Zinciriye Medresesi’nde hangi derslerin okutulduğuna dair bir ipucu olabilir. Karamanoğlu İbrahim Bey 1432 ‘de Karaman’da, İmaret Medresesi denen ve mescit, medrese, imaret, Dar-ül Kurra’dan oluşan bir külliye meydana getirmiştir. Burada 12 ehil kişi Kur’an okuyacak ve öğretecek, bunlardan biri Tefsir ve Hadis okutmak üzere müderris olarak görev yapacaktır. Müderrise yılda halis gümüş olarak 375 akçe verilecektir (Uzunçarşılı 1937: I). Zinciriye Medresesi’nin de, Karaman oğulları döneminde yapılmış olması sebebiyle Karamanoğlu İbrahim bey’in yaptırmış olduğu bu külliyedeki sistemin Zinciriye Medresesi’nde de uygulanma ihtimali çok büyüktür. Zaten bütün Anadolu medreselerinde aynı sistemin uygulandığı bilindiğine göre bu yargımızda doğru olduğumuz söylenebilir.

Aksaray Zinciriye medresesinde hangi derslerin okutulduğu ve öğretimin kaç yıl olduğuna dair kesin bilgi yoktur. Ama o dönemin medreselerinde okutulan dersler ve süreleri dikkate alındığında yaklaşık 3-4 yıl kadar sürdüğü söylenebilir. Konya Karatay Medresesinde, müderrisin haftada beş gün ders işlemesi gerektiği, Salı ve Cuma günlerini tatil olarak geçirebileceği vurgulanmıştır (Çaycı: 91). Zinciriye Medresesinde kaç öğrenci okumuştur veya

kaç öğrenci kapasiteliydi bunlar hakkında da yeterli bilgiye sahip değiliz. Bu konu da medreselerin öğrenci sayısı farklılıklar göstermiştir. Konya Altun – apa Medresesi’ndeki talebe sayısı 38’dir. Bu medresede eğitim süresi 5 yıl ile sınırlı olup, bu süre dâhilinde başarı gösteremeyen ve düzenli olarak derslere devam etmeyen öğrencinin medrese ile ilişkisi kesilmiştir (Gök 2008: 111 – 122). Yaklaşık aynı dönemlerde yapılmış olan Kırşehir Cacabey Medresesi vakfiyesinde fukuhanın medreseyi 3 yılda bitireceği kaydedilmiştir (Turan 1948: 79).

Zinciriyeye Medresesi’nde eğitici kadrosunun sayısı net olarak bilinmemekle birlikte, her medresede bir müderrisin bulunduğu genel bir görüş olduğuna göre, Zinciriyeye Medresesi’nde de bir müderris görev yapmıştır. O dönemde müderrisler asıl işlerinin dışında başka işlerle de uğraşmışlardır. Ticari faaliyet içinde olan müderrisler de olmuştur. Karatay Medresesi Vakfiyesi’nde müderrisin sorumlulukları arasında öğrenci, imam ve hizmetlilerin maaş ve tayin işleriyle meşgul olduğu vurgulanmaktadır. Kuyumculuk yapan müderrisler de olmuştur (Turan 1947: 202). Yine aynı dönemin medreselerinden ermenek Tol Medresesi’nin vakfiyesinde müderrisin kasabaya çıkarak, imamlık ve tabiplikle uğraşmasını men edilmiş ve öğrencilerin eğitimiyle meşgul olması şart koşulmuştur. Ancak müderrisin bu şarta uymadığı özellikle vurgulanmıştır. Vakfiyede vâkıfın müderrisle ilgili şartları arasında geçen “*tababet eyleyüb durmaya* “ yani “tabiplik edip durmasını “ ifadesinden yola çıkılarak, o dönem medreselerinde tıp eğitimi de verildiği ileri sürülebilir. Karaman oğulları Beyliği döneminde bölgenin medreselerinde yetişmiş ve Fatih Sultan Mehmet’in övgülerine mazhar olan Hekim Beşir Çelebi’nin varlığı bunun en büyük kanıtıdır (Turan 1948: 75)

Bu dönemde özellikle Aksaray medreselerinden yetişen bilim adamları XIV. Yüzyılda Suriye ve Mısır’da bile büyük kabul görmüşlerdir (Şahin 2006: 147, 148)Zinciriyeye Medresesi’nin müderrislerinin esas gelir kaynağı medreseden aldıkları yıllık maaşlardı. Konya Altun-apa Medresesi müderrisine yıllık 800, muide 240 dinar tahsis edilmiştir. Kırşehir’de ki Cacabey Medresesi müderrisine 1200, muide 600 dirhem ödenmiştir (Turan 1947: 202). Zinciriyeye Medresesi de genel olarak 1112 ile 1128 akçe maaş ödemiştir. Anadolu’da medrese sisteminde müderrislerin seçiminde başka önemli noktalara dikkat edilmekteydi. Örneğin; Konya Karatay Medresesi’nde görev yapacak müderrisin Hanefi, Sivas’ ta ki Gök Medrese’ de görev alabileceklerin de

Şafii, Konya Atabekiye Medresesi'nde de Hanefi mezhebinden olma şartları aranmıştır (Çaycı: 94), (Güven: 144), (Eflaki 1989. 481).

Sivas Gök Medresesi'nin vakfiyesindeki şartname Anadolu Selçukluları ve Karaman oğulları döneminde faaliyet gösteren medreselerin çalışma koşulları hakkında ipucu vermektedir. Sivas Gök medrese vakfiyesine göre “ *Müslüman fırkalarından fakihler, hukukçular, âlimler, öğrenciler, dini hükümlerin tahsili için onlara mesken kılınmıştır. Medresede bir müderris, iki muid, Müslüman fakihler ve araştırmacılar namlarıyla yirmi kişinin fıkıh ilmi araştırmacısı beş bekâr, meseleleri ilka edici beş kişinin de fıkıhta üstünlük sağlamış, beş kişinin de tahsile yeni başlayan olmasını ve bu medresede beş vakit namazın cemaatle kılmak üzere mezkûr mescitte daima bir imam, bundan başka bir imam, iki müezzîn bir imam daha, kütüphanede kitapları muhafaza edici bir kişi, bir kapıcı, bir ferraş bulunmasını ve müderrisin Şafii mezhebinden âlim, fakih ve mezhebine göre şer'i hükümlerde yetkili, usulü fıkıhta, hilafiyat ilminde maharet sahibi olmasını ve her hangi bir zamanda şafilardan bu şehirde mezkûr sıfatları haiz âlim ve fazıl bir zata tevdi edilmesini ve sonra zikrolunan sıfatları haiz Şafii mezhebinden bir âlim zuhur ederse Hanifi olan müderristen de faziletli ise, mezkûr müderrisliğin ona verilmesini; Hanefi olan zatın çekilmesini şart kılmuştur. Medresenin sadece bir mezhep ehline has olmayıp her mezhep ehli için açık olduğu” belirtilmiştir (Turan 1947: 202). Aksaray Zinciriye Medresesi'nde çalışan müderrislerin Hanefi mezhebinden oldukları kesindir. 1241H/1825 M. yılında Zinciriye Medresesi'nde okuduktan sonra Sultan II. Mahmut döneminde İstanbul'a giderek Fatih Medresesi'nden icazet alan Hamza Halife 1837 yılında Zinciriye Medresesi'ne müderris olarak atanmıştır. Hamza Halifenin Hanefi fıkıhında çok ileri olduğu bilinmektedir (Konyalı 1974: 1347), (Şahin 2006: 148).*

Zinciriye Medresesi'nde görev alan hemen herkesin çıkan yemeklerden yemesi ve görevlilere çeşitli gıdalar verilmesi şart koşulmuş olabileceği kanısına varmaktayız. Zira yukarıdaki açıklamalarımızda da geçtiği gibi Medrese içerisinde bulunan Dinkoz Baba'ya ait olduğu söylenen mezarın başına dikilmiş olan mezar taşının, medresenin vakfiyesi olduğundan söz etmiştik, bahsi geçen bu mezar taşında ki yazılardan bazıları silinmiş bazıları ise tam olarak olmasa da nispeten okunabilmektedir. Okunan bölümde Kur'an-ı Kerimin Rahman suresi 27. Ayetinden bir alıntı vardır. Ayette mealen “*Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zati bakidir.*”(Konyalı 1974: 1347). Buradan da şu çıkarılabilir; insanlar yardım-

laşmaya ve ahiret için hayır işlemeye özendirilen bu ayetin buraya yazılmış olması, Zinciriye Medresesi'nde çalışanlara yemek verildiği ve yiyecek yardımı yapıldığı söylenebilir.

1- Zinciriye Medresesi'nin Vakıfları

Zinciriye Medresesi'nin bina ve kurum olarak ayakta kalması şüphesiz evkaf gelirleriyle mümkün olmuştur. Zinciriye Medresesi'nin gelir kaynakları oldukça geniş olup köyler, mezralar ve hamamdan elde edilmektedir. Adı geçen gelir kalemlerinden oluşan medrese hâsılatının tarihi süreç içerisinde kayıt altına alındığını görmekteyiz (TTD 131. 564. 565. 584. :17, 64, 80, 106B), (BOA 40: 387, 455).

a) Zinciriye Medresesi'ne Gelir Getiren Evkafı

- 1 - Orkistan Köyü
- 2 - Tatlar köyü diye tanınan Metavi Köyü
- 3 - Meydan Kapısı diye bilinen yerdeki bir bağın yarısı ve meyve ağaçlarının yarısı
- 4 - Göktaş Nahiyesi'nde tarla (Dar'ül Hadis'ten Mülhaktır)
- 5 - Dört kavak yanında büyük iki tarla
- 6 - Pir oğlunun yeri
- 7 - Mevlevihane yeri
- 8 - Değirmen
- 9 - Aksaray'a bağlı Akhisar Köyü
- 10- Herakliye (Ereğli) Kapısında Dar'ül Hadis yeri (Mülhak)
- 11- Bağluca Köyü

b) Zinciriye Medresesinin Vakıf Gelirleri

Zinciriye Medresesi'nin gelirleri Tapu tahrir defterlerine ve Başbakanlık Osmanlı arşiv kayıtlarında yer almıştır. Özellikle H.906 /M.1500 yılında II: Bayezıd, H.920 / M.1514 yılında I.Selim (Yavuz) döneminde H.992 / M.1584 yılında III. Murat döneminde Aksaray'da bulunan vakıfların gelirleri kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlardan elde etmiş olduğumuz, Zinciriye Medresesi'nin

vakfının gelir türleri, miktarı ve artış oranları aşağıdaki tabloda mukayeseli olarak verilmiştir.

Tablo 1: Medrese'nin Evkafının gelir türleri ve yıllara göre artış ve azalmalar

Gelir Türleri	1500	1514	1584
Orkistan Köyünden	2232	2900	3100
Metavi veya Tatarı Köyünden	1580	4400	3550
Bağluca Köyünden oşür	1400	1400	1400
Meydan Bahçesinin yarı geliri	1050	100	100
11 Tarla ve Hanın Geliri	8200	420	350
Akhisar Köyünden	8400	-----	-----
Yekün	17447	12220	8400

Sonuç

Karamanoğulları, Aksaray'da hâkimiyet kurdukları süre içerisinde tespit edildiği kadarıyla yaptırdıkları en önemli eserler, Ulu Cami ve Zinciriye Medresesi'dir. Bütün Anadolu beyliklerinde olduğu gibi Karaman oğulları da eğitim ve öğretime önem vermişlerdir. Zinciriye Medresesi'ni ele aldığımız bu mütevazı çalışmada, mevcut kaynaklar doğrultusunda bilinmeyen yönlerini ortaya çıkarmaya çalıştık. Zinciriye Medresesi Karamanoğullarının Aksaray'da yaptırdıkları en büyük mimari eserdir. Akli ve Dini ilimlerin okutulduğu bu Medrese, farklı zamanlarda farklı işlevler için kullanılmış olsa da varlığını günümüze kadar koruyabilmiştir. Müze olarak kullanılması bir yönüyle mazur görülebilir ama hapishane olarak kullanılması böyle bir eğitim kurumuna bir saygısızlık olarak algılanabilir. Konya, Sivas ve Kayseri'deki medreselerin gölgesinde kalmış olsa da Zinciriye Medresesi döneminin sayılı medreselerinden olduğu kesindir. Ancak müderrislerine verdiği maaş miktarı, vakıf gelirleri ve eğitim – öğretim kalitesi açısından ismen pek söz ettirememesi, Zinciriye Medresesi'nin orta dereceli (tetimme) bir medrese olduğu görülmektedir.

Vakıflar, Konya Bölge Müdürlüğü'nün yaptırdığı restorasyonla eski görkemli görünüşüne yeniden kavuşan Zinciriye Medresesi, 2009 yılında eğlence merkezi yapılması hiç yakışık almamıştır. Dileğimiz işletim hakkı Aksaray Belediyesi'ne geçen bu eserin güzel bir sanat ve kültür merkezi haline getirilmesidir.

Kaynaklar

- Akyüz, Yahya (1994), *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıcından 1993'e)* İstanbul, s. 42 vd.
- Akyüz, Yahya (1994), *Türk Eğitim Tarihi*, İstanbul.
- Aslanapa, Oktay Ernst Diez, Ernst ve Koman, Mahmut Mesut (1950), *Karaman Devri Sanatı*, İstanbul, s. 177.
- Aslanapa, Oktay (1984), *Türk Sanatı II*, İstanbul.
- Berki, A.Hikmet (1941), *Vakıflar*, İstanbul.
- Berki, A.Hikmet (1966), *Vakfa Dair Yazılan Eserlerle Vakfiye ve benzeri Vesikalarda Geçen İstilah ve Tabirler*, Ankara.
- Cansel, Erol (1988), “Vakıf, Kuruluşu, İşleyişi ve Amacı”, *Vakıflar Dergisi XX*, 1988, s. 321.
- Çetintürk, Nihal (1986), *Aksaray (Niğde) ve Çevresindeki Türk eserleri*, (Doktora tezi), Ankara
- Çay, Abdulhaluk (1984), “Anadolu Selçukluları’nda Medreseler “ Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, c.II, sayı I., Ankara.
- Çaycı, Ahmet; *Anadolu Selçukluları Döneminde Medrese Uleması*, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Çiftçioğlu, İsmail (2001), “Vakfiyelere ve Tahrir Defterlerine göre Karamanlı Eğitim – Öğretim Müesseseleri “, SDÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora tezi), Isparta.
- Doğan, Nermin Şaman (2006), *Kültürel Etkileşim Üzerine: Karaman oğulları – Memluklu Sanatı*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2006.
- Eflaki, Ahmet (1989), *Ariflerin Menkıbeleri*, I, (Çev. T.Yazıcı) İstanbul.
- Ethem, Halil (1327),”Karaman oğulları Hakkında Vesaik-i Mahkuke”, TOEM XI, İstanbul.
- Gabriel, Albert (1962), *Niğde Türk Anıtları (Çev. Ahmet Akif Tütenk)*, Ankara.
- Görür, Muhammed (1991), *Anadolu Selçuklu ve Beylikler Döneminde Aksaray Şehri* (Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisan tezi), Ankara
- Görür, Muhammet (2006) “ Kent ve Çevre: Aksaray “, *Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygurluğu*, Kültür ve Turizm Bakanlığı yay.,Ankara.
- Gök, Bilal (2008), “Musa Bey Medresesi ve XVI. Yüzyıldaki Vakıf Bilançoları”*Hikmet Yurdu*, Yıl:1, s.2, (Temmuz –Aralık) s.111-122.
- Güven, İsmail; *Türkiye Selçukluları’nda Medreseler*.
- Hüsnü, Muallim (1928), *Hasandağı’nda İlmi Cevalan*, Aksaray.
- Karaca, M.S (1946), *Aksaray’da ki Türk Eserleri*, Konya.
- Konyalı, İbrahim Hakkı (1967), *Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi Ermenek ve Mut Abideleri*, İstanbul.
- Kuran, Abdullah(1982), “ Karamanlı Medreseleri”, *Vakıflar Dergisi*, VIII.
- Kuran, Abdullah, “ Karamanlı Medreseleri” *Vakıflar Dergisi*, VIII.
- Kuban, Doğan (2006), ”Mimari tasarım”, *Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygurluğu*, Kültür ve Turizm Bakanlığı yay. Ankara.

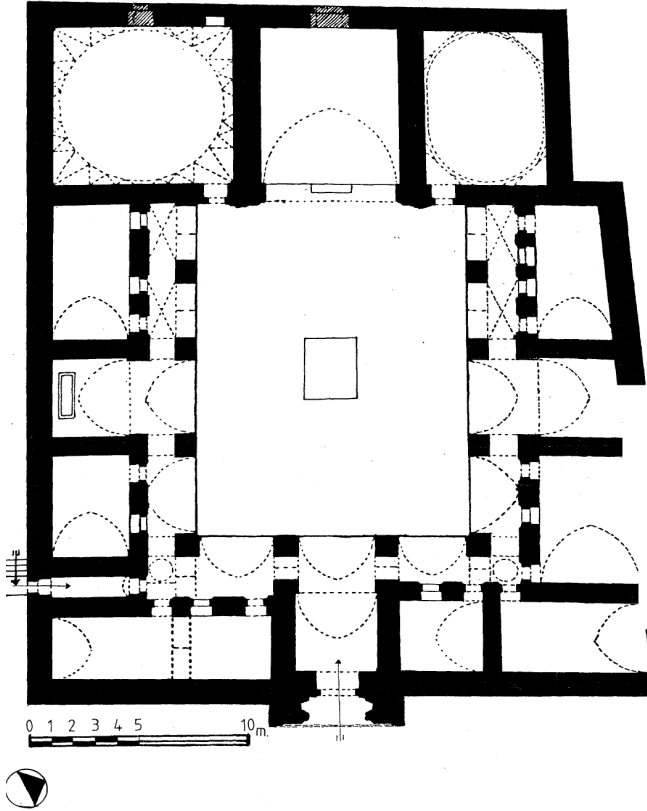
- Konyalı, İ.Hakkı (1974), *Abideleri ve Kitabeleri ile Niğde Aksaray Tarihi I-II.*, İstanbul.
- Uzun çarşılı, İsmail Hakkı (1937), *Karamanoğlu İbrahim Beyin Karaman İmaret Vakfıyesi*, Belleten, 1 İk. Kanun, sayı I.
- Ünal, Hüseyin Rahmi (1982), *Osmanlı Öncesi Anadolu Türk Mimarisinde Taç Kapı-lar*, İzmir.
- Perek, Faruk Zeki (1998) *Büyük Devrim çağında Aksaray(1910- 1930)*,Aksaray.
- Sarre, Friedrich (1896), *Reise İn Kleinasien, Druck von Elsner*, Berlin.
- Sözen, Metin (1972), *Anadolu Medreseleri, I – II*, İTÜ Matbaası, İstanbul.
- Sözen, Metin (1970), *Anadolu Medreseleri -I*, İstanbul.
- Şahin, Sami (2006), *Sivas Gök Medrese (Sahibiye Medresesi) ve Kitabelerindeki Ri-vayetlerin Hadis Değeri*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi c.X/1, s.147 – 148, (Haziran).
- Şikari (2005), *Karamanname (Zamanın Kahramanı Karamaniler'in Tarihi)*, (Haz. Metin Sözen, Necdet Sakaoğlu) Karaman Belediyesi yay. İstanbul.
- Taeschner, Franz (1960), “Aksaray” *The Encyclopaedia of Islam I*, Leiden,
- Tekindağ Şehabettin ,” Karamanlılar “,İA. VI.
- Tekindağ, Şehabettin (1947), *Karaman Beyliği, XIII –XV. Asırda Cenubi Anadolu Tarihine ait tetkik* ,(Basılmamış doktora tezi),İstanbul.
- Turan, Osman; *Resmi Vesikalar*.
- Turan, Osman (1948), “Selçuk Devri Vakfiyeleri; Celaleddin Karatay Vakıfları ve Vakfiyeleri”,Belleten XII. 1948.
- Turan, Osman (1947), “Selçuk Devri Vakfiyeleri: Şemseddin Altun-Apa Vakfiyesi ve Hayatı “, Belleten XI.
- Topal, Nevzat (2009), *Anadolu Selçuklular Devrinde Aksaray Şehri*, Aksaray.
- Yetkin, Şerare (1986), *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi*, İstanbul.
- Yedi yıldız, Bahattin ; “Vakıf”, İA. XIII.

ARŞİV BELGELERİ

- BOA. Md. No.7640, s.6.
- BOA, EV. d. GNo.17608, vr.2a.
- BOA. *Cevdet Maarif*. GNo.5521a.
- BOA. C.MF. GNo.5521b.
- BOA. C.MF. GNo.5664.
- BOA. C.MF. GNo.4126.
- BOA. C.MF. GNo.2031
- BOA. C.MF. GNo.1713.
- BOA. C.MF. GNo. 5134.
- BOA. C.MF. GNo.2759.
- BOA. MKT. NZD. GNo.38.
- BOA, No.40, s.387, 455.

- TTD. No. 131, 564, 565, 584, s.17, 64, 80, 106B.
- TTD.No.584, s.80a.
- TK., 564, s.64.
- TK.,565, s.17.
- TK. 564, s.64.
- VAD. No:1134, vr.92b.
- TTD. Nr.584, s.80a.
- TTD. Nr.17a.
- VAD. No. 1140, vr. 20b.
- VAD. No.1134, vr.92b.
- VAD.No.149, s.270, Sıra no.3323.
- VAD.No.149, s.270, Sıra no.3325.

Lev. 61
AKSARAY, Zinciriye Medresesi, Röle Planı
(1969, A. KURAN)

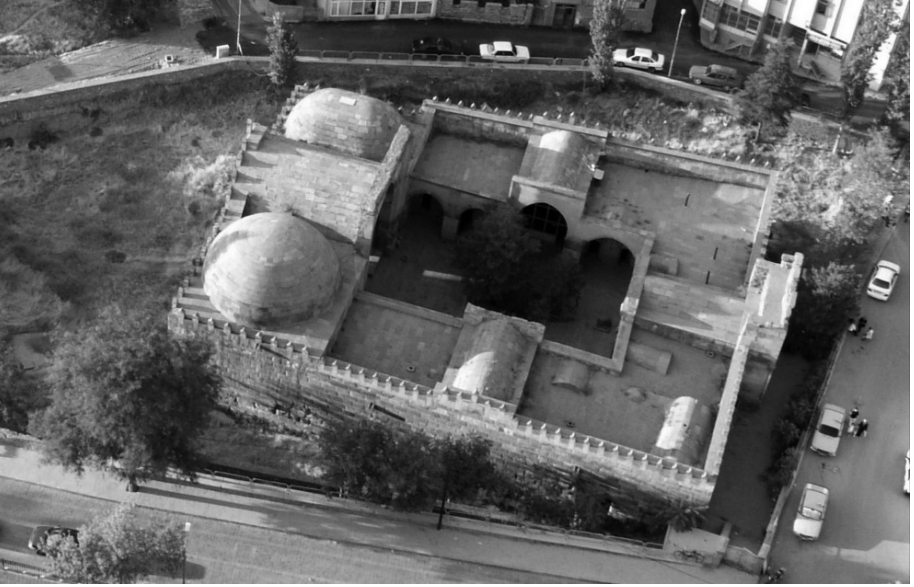
Şekil: 1 - Zinciriye Medresesi'nin planı (A.KURAN 1969).

Fotoğraf: 1 - Zinciriye Medresesi'nin Doğu cephesi ve Giriş Porteli

Fotoğraf: 2 - Giriş portelindeki süslemeler

Fotoğraf: 3 - Zincirliye Medresesi'nin yukardan görünümü (THK,Arşivi)

Fotoğraf : 4 - İç eyvanından bir görünüm

Fotoğraf: 5 - Giriş portelindeki süslemeler

Fotoğraf: 6 - Zinciriye Medresesi'nin iç eyvanındaki motifler